וזה הוא תנור של עכנאי מאי עכנאי אמר רב יהודה אמר שמואל שהקיפו דברים כעכנא זו וטמאוהו תנא באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו אמר להם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו מאה אמה ואמרי לה ארבע מאות אמה אמרו לו אין מביאין ראיה מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים יוכיחו חזרו אמת המים לאחוריהם אמרו לו אין מביאין ראיה מאמת המים חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו הטו כותלי בית המדרש ליפול גער בהם רבי יהושע אמר להם אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר"א ועדיין מטין ועומדין חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכ"מ עמד רבי יהושע על רגליו ואמר [1]לא בשמים היא מאי לא בשמים היא אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני [א]אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה [2]אחרי רבים להטות אשכחיה רבי נתן לאליהו א"ל מאי עביד קוב"ה בההיא שעתא א"ל קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני בני אמרו [ב]אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר ר"א ושרפום באש ונמנו עליו וברכוהו ואמרו מי ילך ויודיעו אמר להם ר"ע אני אלך שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו ונמצא מחריב את כל העולם כולו מה עשה ר"ע לבש שחורים ונתעטף שחורים וישב לפניו ברחוק ארבע אמות אמר לו ר"א עקיבא מה יום מיומים אמר לו רבי כמדומה לי שחבירים בדילים ממך אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב על גבי קרקע זלגו עיניו דמעות לקה העולם שליש בזיתים ושליש בחטים ושליש בשעורים ויש אומרים אף בצק שבידי אשה (א) טפח תנא [ג]אך גדול היה באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר"א נשרף ואף ר"ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול לטבעו אמר כמדומה לי שאין זה אלא בשביל ר"א בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח הים מזעפו אימא שלום דביתהו דר"א אחתיה דר"ג הואי מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לר"א למיפל על אפיה ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר איכא דאמרי אתא עניא וקאי אבבא אפיקא ליה ריפתא אשכחתיה דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קטלית לאחי אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב אמר לה מנא ידעת אמרה ליה כך מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה תנו רבנן [ד]המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין [3]וגר לא תונה [4]וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו [5]ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמי שלשה כתיבי [3]ולא תלחצנו [6]וגר לא תלחץ [7]ולא תהיה לו כנושה וגר בכלל הוא אלא [ה]אחד זה ואחד זה בשלשה תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה [ו]הזהירה תורה בל"ו מקומות ואמרי לה במ"ו מקומות בגר [ז]מפני [ח]שסורו רע מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים [ט](תנינא) רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר לחברך והיינו דאמרי אינשי דזקיף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיף ביניתא: **מתני'** [י]אין מערבין פירות בפירות אפי' חדשים בחדשים ואין

עכנאי. נחש דרכו לעשות בעגולה זנבו אצל פיו: **כל טהרות שטיהר ר"א.** ע"י מעשה שאירע נשאלה הלכה זו בבית המדרש שנפלה טומאה לאויר תנור זה וחזרו ועשאו על גביו טהרות וטיהרם ר"א והביאום ושרפום לפניו: **לבש שחורים.** ענין צער ואבל: **אף הוא קרע בגדיו.** שהמנודה חייב בקריעה (ו): **וחלץ מנעליו.** שהמנודה אסור בנעילת הסנדל במו"ק (ד' טו:): **ונשמט.** מן הכסא: **טפח.** נתקלקל: **אך גדול.** מכה גדולה: **ר"ג.** נשיא היה ועל פיו נעשה: **שלא ירבו מחלוקות.** שלא ירגיל היחיד לחלוק על המרובין: **אימא שלום.** כך שמה: **בין מלא לחסר.** סבורה היתה שיהא החדש חסר וקבוע ביום ל' ולא יפול ביום החדש על פניו והיה מלא ולא נקבע עד יום שלשים ואחד ולא נזהרה בו ביום ל' ונפל על פניו: **מבית אבי אבא.** מבית אבי המשפחה שבת נשיאים היתה והם מבית דוד: **חוץ משערי אונאה.** לפי שצער הלב היא וקרוב להוריד דמעות: **המאנה את הגר.** אונאת דברים: **הלוחצו.** דוחקו: (ז)**לא תהיה לו כנושה.** לאחר הוא שדוחקו לתבוע חובו: **ה"ג מאי שנא מאנה דכתיב ביה תלתא וגר לא תונה לא תונו אותו ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא: לוחצו נמי תלתא כתיב ביה.** וגר לא תלחץ ולא תלחצנו ולא תהיה לו כנושה: **מום שבך אל תאמר לחברך.** כיון דגרים הייתם גנאי הוא לכם להזכיר שם גירות: **מאן דאית ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא לחבריה זקיף ביניתא.** מי שיש לו תלוי במשפחתו לא יאמר לעבדו או לבן ביתו תלה לי דג זה שכל שם תלייה גנאי הוא לו: **מתני' אין מערבין פירות בפירות.** בעל הבית שאומר פירות שדה פלוני אני מוכר לך כך וכך סאין לא יערבנו בפירות שדה אחרת:

ואין

זה תנור של עכנאי. יש דגרס חכנאי וכן בירושלמי ומכן זה נחש ושמא בעל התנור שהיה עושה שמו כן:

לא בשמים היא. והא דאמר בפ"ק דיבמות (ד' יד. ושם ד"ה רבי) דהלכה כב"ה משום דיצאה בת קול שאני הכא שבא לחלוק על דברי תורה דכתיב אחרי רבים להטות אבל התם אדרבה ב"ה רובא אי לאו דהוה מספקא לן הוי אזלינן בתר רובא משום דב"ש הוו חריפי טובא ועוד דכאן לא יצאה בת קול אלא משום כבודו דר"א שאמר מן השמים יוכיחו והא דאמר התם רבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול ולא שמעינן ליה לר' יהושע אלא על ב"ק דהאי מעשה דר"א דהכא התם דייק מדקאמר לא בשמים היא כבר ניתנה לנו תורה מסיני משמע דבשום מקום אין משגיחין: **קחייך** ואמר נצחוני בני. והא דאמר בריש ע"ז (ד' ג:) מיום שחרב בהמ"ק אין שחוק לפני הקב"ה היינו קבוע והכא מילתא דבדיחותא בעלמא הוא דאמר: **וקרע** בגדיו וחלץ מנעליו. אין להוכיח מכאן הא דמבעיא ליה במועד קטן (ד' טו: ושם ד"ה לא) אם מנודה צריך קריעת בגדים וחלוץ מנעל דדלמא הכא לצערא בעלמא הוא דעבד הכי:

מבית אבי אבא. פי' בקונטרס מבית דוד אבי משפחה שבת נשיאים היתה והם מבית דוד: (ט)**חוץ** משערי אונאה. לפי שצער הלב היא וקרוב להוריד דמעות משמע משום דנפקא לעיל מקרא דתהלים דשערי דמעה לא ננעלו ובחנם דחק כן דהא דריש לעיל רב חסדא בהדיא מדכתיב הנה ה' נצב על חומת אנך ושמא מבית רבן גמליאל היתה מקובלת שהיה אבי המשפחה ולאו אדוד קאמר כדאשכחן נמי (ר"ה ד' כה.) דאמר רבן גמליאל מקובלני מבית אבי אבא שפעמים בא בארוכה כו':

ואמרי לה במ"ו. יש מפרש משום דחשיב כי גרים הייתם וכיוצא בה:

ואין

עין משפט נר מצוה

קפח א מיי' פ"ט מהל' יסודי התורה הל' ד:

קפט ב ג ד מיי' פי"ד מהל' מכירה הל' טו טז סמג לאוין קעא טוש"ע ח"מ סי' רכח סעיף ב:

קצ ה מיי' שם פי"ח הלכה ה סמג לאוין קע קלו טוש"ע שם סעיף י:

◆

תורה אור השלם

1 לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה: דברים ל יב

2 לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא תַעֲנֶה עַל רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת: שמות כג ב

3 וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: שמות כב כ

4 וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: ויקרא יט לג

5 וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כה יז

6 וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: שמות כג ט

7 אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ: שמות כב כד

מסורת הש"ס

א) [ברכות נב. עירובין ז. פסחים קיד. יבמות יד. חולין מד.], ב) ברכות יט., ג) ס"א אף, ד) [פי' על זה תמצא בהוריות יג. רש"י ד"ה א"ל מפני שסורן], ה) [תניא כל"ל], ו) [עי' תו"ק טו סוע"א], ז) [ד"ה לא אמר ד"ה לוחצו נמי], ח) [עי' תוס' תו"ק טו: ד"ה לא לאשרא וכתוס' נדה ז: ד"ה הקשה], ט) גי' מהרי"ם ורש"ל הד"א,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בצק שבידי אשה תפח כל"ל וכן גרש"י:

◆

גליון הש"ס

גמ' הזהירה תורה בל"ו מקומות. עיין קדושין דף ע ע"ב תוספות ד"ה קשים דנקטו בכ"ד מקומות: שם מפני שסורו. עיין ברש"י הוריות דף יג ע"א ד"ה אמר להו:

◆

מוסף רש"י

כעכנא זו. כנחש זה שכורך עצמו כעגולה (ברכות יט.). אותו היום הביאו כל טהרות. שנגעו בתנור זה או שנגעו באוירו והיה ר' אליעזר מטהרן והם שרפום (שם). ונמנו עליו. שלא לקבוע הלכה כמותו (פסחים טו.). וברכוהו. לפי שהרבה אלו לחלוק כדבר זה (ברכות יט.). שסורו. מנהגו, כמו (ירמיה ב כא) סורי הגפן (רש"י כת"י) או, יצר הרע, שסר שלו רע הוא (המפרש הוריות יג.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com